

SZOMBATI UJSÁG.

IZR. FELEKEZETI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Előfizetési árak:		SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: hová minden küldemény intézendő	Hitközségi hivatalnokoknak:	
Egész évre	12 kor		Egész évre	10 kor. — fill.
Fél évre	6 „	MISKOLO, PALÓCY-UTOA 10. SZÁM.	Fél évre	5 „ — „
Negyed évre	3 „		Negyed évre	2 „ 50 „
Egyes szám ára: 28 fillér.			Szerkesztőségi telefonszám: 69.	

Tartalomjegyzék:

Halvaszületett tanterv. Irta: *dr. F. M.* — Az antiszemizmusról.
Irta: *dr. Klein József.* — A rebbe pipája. Irta: *Perez F. L.* — Alkalomszerű böles mondások. Irta: *Jordán.* Hazai hírek. — Heti naptár.
— Külföld. — Fáraó örökösei. — Pályázatok. — Hirdetések.

Halvaszületett tanterv.

Felekezeti ujságcikkekben megszólalt valahára a tanügy is. Amily sokat hangoztatják prédikációkban és vezércikkekben, hitközségi gyűléseken és kávéházi asztaloknál a hitoktatás intenzívebbé tételének szükségességét, épp oly tartózkodó a zsidó sajtó a beható tanügyi cikkekkel szemben, félve attól, hogy ezzel iskolai színvonalra „szállana le“.

Csak az izr. orsz. iroda kulturpolitikája hozott némi életet a hittanügy posványába. Akik hallottak annak az országos tantervkészítő bizottságnak működéséről, melyet az orsz. iroda két évvel ezelőtt összehívott, talán azt a benyomást merítették, hogy az iroda a paedagogiai vélemények tisztázását óhajtotta, tényleg azonban az iroda nem akarja a tanítók és a közönség meggyőződését irányítani és az egységet lelkiismereti kényszer árán megteremteni. Sokkal nagyobb célt tartott az iroda szem előtt; a zsidó kulturpolitikának akart lökést adni, a felekezeti egységet orthodoxok és kongresszus pártiak között az iskolában, a hitoktatásban megalapozni, hogy aztán erre tovább építhessen.

Sajnos arra nem gondolhatott az iroda, hogy egy oly tantervkészítő bizottságot állítson össze, melyben az orthodoxok is kellő súlylyal képviselve volnának, csak az az egy modus procedendi állott nyitva előtte, hogy magán a neolog szervezeten belül szabad folyást engedjen az egyes kerületek vallási hajlamainak a bizottsági képviselők kiküldésében.

Országosnak tehát nem is indult a tanterv, melyet az így összeállított bizottság készítenő volt, csak a kongresszusi hitközségek önként elfogadandó normatívumául kellett szolgálnia.

Ha sikerült volna egy oly tanterv készítése, melyet az orthodoxok is elfogadhatónak ismertek volna el, az iroda bizonyára sietett volna azt az egyes hitközségeknek életbeléptetésre ajánlani és egyúttal egy oly felügyelő közeg megteremtésére, melynek feladata

volna a tanterv alkalmazását ellenőrizni, a felmerülő kifogásokat figyelemmel kísérni és a szükséges javításokat egy majdan újból összeülő bizottság számára előkészíteni.

Kulturpolitikai célzatait az iroda természetesen nem vitte mindjárt a nyilvánosság elé, nehogy ilyen szempontok irányítsák és tévútra vezessék a közreműködőket.

De az elaboratum, mely immár napvilágot látott, „A magyarországi izraeliták vallás oktatásának egyetem tanterve,“ szerkesztette: *Munkácsi Bernát dr.* cím alatt bebizonyította, hogy ilyen kulturpolitikai kísérlet hiába való. *Eleve lehetetlen oly tantervet készíteni, mely úgy a paedagogiai, mint a hajthatatlan orthodox vallásos igényeket kielégítse.*

Nem szándékozom részletekkel untatni az olvasóközönséget, csak olyan érveket hozok fel, melyeket minden tudományos jártasság nélkül, minden művelt laikus azonnal átlát és mérlelgethet.

A paedagogiai irány természetesen az lesz mindig, hogy a meglevő vallásos eszméket a többi ismeret körébe beillesztjük, azokat az erkölcsi nevelés szolgálatában gyümölesztessük. Más szóval a modern tanterv számol olyan tanulókkal, akik az iskolát, a tudományos világi műveltség elsajátítása céljából látogatják és ezekre akar úgy hatni, hogy közben a vallásra is vessenek.

Az orthodox irány ennek fordítottja: mindent a valláshoz viszonyít, csak a vallásnak tulajdonít abszolút értéket, minden más tárgynak csak relatív értéket; ha a vallás ethikai tartalommal is bír, ha aesthetikailag is méltányolható, ha tudományos igazságokat is felölel, ez a népszerűsítés szempontjából kapóra jön ugyan, de nem lehet a vallás mértéke.

Fokozatot, megalkuvást az orthodoxia nem ismer, arra az álláspontra nem helyezkedhetik, hogy a vallásos érzület és meggyőződés erősebb és gyengébb befolyási képességével számoljon, hogy utána járjon a tudományos ismeretek által a hitben megtántorított tanulónak és legalább egy minimum elfogadására késztesse, mert — ugymond — „uleroso omer má lecho lekapper chukki“, „minek a gonosznak az én törvényeimről beszélni?“

És itt mindjárt egy konkrét példával világítom meg a felhozottakat. Az orthodoxia, ha önmagához következetes, nem taníthatja a bibliát szemelvények-

Reggelizés előtt fél pohár

Schmidthauer-féle rádió activ

Igmándi

keserűvíz

az elrontott gyomrot
2-3 óra alatt teljesen
rendbe hozza.

Használata valódi áldás gyomorbajosoknak és székszorulásban szenvedőknek.

Kapható mindenütt kis és nagy üvegekben.

ben; taníthat sokat, taníthat keveset, de semmiesetre sem egyes fejezeteket azok tartalmi értéke, paedagogiai gyümölcsötzetése szempontjából, mert nem lehet a vallás abszolút tanításait az erkölcsiség, a tudomány vagy az aesthetika mértékével mérni, vagyis amit Mózes a Szinaj hegyén isteni tekintélylyel taníthatott, az nem lehet paedagogiailag kifogásolható; a tórának minden része egyformán szent és felette áll a mi emberi mértéklésünknek és bírálatunknak, tehát nem lehet egyetlen fejezetét sem kihagyni, hanem sorban kell haladnunk, tekintet nélkül valami egységre vagy valami fictív tancélra.

A zsidó történet tanításának sem nyithat az öntudatos orthodoxia terel. A történet az emberi szellem működésének útjait mutatja, a szellem önálló működése a változtatásban áll, a tisztán vallásos gondolkodót tehát az nem érdekelheti, minő korszellem uralkodott ebben vagy abban a században, minő hatás alatt készült ez vagy az az irodalmi mű. Kármán Mór szavai szerint klasszikus az, ami fölötté áll a korviszonyoknak, ami azok nélkül is érthető. Ha ezt a vallásos tanításokra is alkalmazzák és azokra legalább is a klasszicitás mértékét kell alkalmaznunk, akkor nem bir semmi érdekléssel p. o. az a kérdés, hogy Jeremiás mily időben élt, mely viszonyok között működött, kihez intézte szavát, kinek hatása alatt, stb. A vallás abszolút, az maga nem változik, az emberi szellem önálló játéka pedig nem azonos a kinyilatkoztatás változhatatlan tartalmával. Ha hiszem, „hogy a tóra, mely kezünkben van, azonos avval, amely Mózesnek adatott és sohasem lesz kicserélve,“ akkor a tanaiták és az amorák, a gásnok, Rási, Tám Jakab, Maimuni, mind-mind csak az egy abszolút igazság kihüvelykezése körül fáradhattak, csak közelebb vitték az ősi tan megértéséhez a mi gyarló belátásunkat, csak homályt oszlathattak el, de önállót nem alkothattak, mert nem is képzelhető oly önálló eszme, mely az abszolút hitigazságban nem foglaltatnék. A történeti

nagyságok tehát a kinyilatkoztatás névtelen követőivé magasztosulnak vagy törpülnek és mindakét esetben nem az emberiség történetének színterére valók, hanem a nagyszerű „isteni színjáték“ alakjai.

Ezt a gondolatot világosan kifejezve ugyan sehohsem találtam, de ott látom lappangni ama tény mögött, hogy az orthodoxok tényleg történetet nem tanítanak, nem irnak és Zunz előtt nem igen ismerték; ezen gondolat adja továbbá magyarázatát annak is, hogy miért nem jött létre a judaizmus két ezredes élete alatt egy zsidó éposz, hasonló a Wessely Mózes című éposz kísérletéhez. Az éposz ugyanis hőst tételez fel, aki önállóan gondolkodik és cselekszik, aki megváltoztatja az időt, de a szigorú vallásos érzés visszautasítja az önálló alkotást; a történelem egyetlen mozgató ereje az isteni gondviselés.

Orthodox szempontból tehát ez az opus teljesen elhibázott és tekintetbe sem vehető munka.

Az a kérdés, hogy mennyiben felel meg a terv más tekintetben a paedagogia igényeinek, a következő cikkek tárgyát képezi.

Dr. F. M.

Az antisemitismusról.

— Megjegyzések Hamvay Zoltán cikkére.* —

Régi zsidó közmondás: „Inkább az okostól egy pof, mint csók a bolondtól.“ Ha egy okos ember megfenyít, az hasznomra válhat, mert gondolkodásra késztet; a gondolkodás eredménye, hogy felismerem hibáimat és megjavulok. Ellenben a bolond csókja mindig kompromittál. Arról, ha lehet, mindig szívesen lemondok.

Ez a régi zsidó közmondás volt eszembe, a hozzáfűződő reflexiók támadtak fel lelkembe, amikor Hamvay úrnak cikkét még kéziratban elolvastam. Ezért is adtam ki a cikket szerző engedelmével. Jobban esik tőle, a Deák, Andrassy és báró Eötvös iskolájában felnőtt, a régi, igazán szabad- elvű gárdához tartozó politikustól a gáncs, ha azt hiszi, hogy kell valamit rajtunk gáncsolnia, mint akárhány, ma nagyon

* L. a „Szombati Ujság“ 1906. márc. 16-iki. 11. számát.

TÁRCA.

A rebbe pipája.

Irta: Perez J. L.

Vége.

Később amidőn a sorsa már jobbra fordult, ő maga beszélt el, hogy sokszor úgy tetszett neki, hogy már megtalálta azt a varázskulcsot, melylyel megnyitja az anyagi kincsesládák gazdagságát és megmutatja, mikép merítheti felesége az ő keresetével a javak nagy bőségét; de reménye mindig csalóknak bizonyult. Vagy nem találta meg az igazit, vagy megakadályozták abban, hogy hasznát vehesse. Miután így sokáig hiába fáradozott vala, sok töprengés után azon elhatározás érelődött meg benne, hogy szól majd ez ügyben a caddiknak, amidőn majd az ünnepek alkalmával meglátogatja. De tudja a jó Isten! ez sem ment úgy, amint ő gondolta. Egyszer szóba hozta a dolgot, de a rebbe nem figyelt oda; máskor csak nagyon halkán, futólag említette a baját, a caddik pedig más ügyekbe volt elmélyedve. Az is meglehet, hogy a rebbe csak azért nem foglalkozott ilyenkor vele, mivel tudta, hogy most még nem lehet ezt az égben szorgalmazni. Egyszer bátran nekiindult, fenhangon és tisztán előadta kérését. A rebbe meghallgatta, bölintött is a fejével, mintha mondaná: Bizony, igazad van, helyén volna. Csakhogy akkor meg egy előkelő ember lépett a szobába és az ő dolgáról többé nem esett szó...

Ide-oda hánytorgatta a fejében, végre eltökélte, hogy egyszer évközben elutazik hozzá, kizárólag csakis azért, hogy

ezen gondját vele közölje és segítségét kérje. De hát a szegény ember tervez... Ez sem használt neki.

Ott ültek hallgatagon, némán mindketten az asztal mellett, mint rendesen egy szót sem szólva. Végre Chajim Boruch megtöré a mély csendességet, a caddikra függeszté szemeit és kérdező, halk hangon mondá: Nos? A rebbe némi ingerültséggel felelt neki: Nó, nó... Egy szó sem hangzott tovább, így váltak el. Történt más alkalommal. Pénteken délután soká elüldögéltek egymással szemben. A rebbe mélyenjáró, tépelődő szelleme messze jár.

Chajim Boruch nehezen felsóhajtott.

A rebbe meghallotta ezt és dorgáló szóval fordult feléje:

— Mily illetlenség ez — mondá — aki az én csosidom, az nem sóhajtozik péntek délután, a szent szombat közeldetkor.

— Az élesztő, a mivel a feleségem... — hebegé Chajim Boruch — aki az anyagi gondjaival szeretett volna előhozakodni.

De ez haragosan elvágta a szót.

— Élesztő, kinek is kell ez órában élesztő, hisz ilyenkor már minden zsidó házban megsütötték a szombati kenyeret. Mi jut eszedbe, most az élesztőről beszélni.

A szombati nap szentsége is elszállt, távozását kísérte az énekek lágy dallama. Ekkor Chajim Boruch esdekelve, könyörgő szóval előállott:

— Nem lehetne-e a rebbenek a feleségem dolgában közbenjárni?

De a caddik újból szemrehányással illette.

— Hát te magad, hát te tán beteg vagy? Azt hiszed, hogy előled — Isten ments — az ég kapui el vannak zárva?

is modern és aktuális politikai vezérifütnak a dicsérete, ha azt hiszi, hogy oka van a zsidóságot dicsérnie. Csak ezt háriítsa el rólunk a jó Isten. Nem olyan nagyon régen, a szabadelvű egyházpolitikai törvények fölött való harc lezajlása után volt alkalma a magyar zsidóságnak az okos gáncsa és a bolond csókja közötti különbség kitapasztalására. Összeült a rabbi-zsinat Budapesten és meghozta határozatait. Volt mit hallgatni a liberális lapoktól. Szidták, gyalázták a rabbi-zsinatot. Elmondták fanatikusnak, sötétnek, ultramontánnak. Ezt állottuk. Akadtak a közönségben, akik hittek is a lapoknak, de ez sem volt baj. Ezeket a támadásokat vissza tudtuk verni. De azután az „Alkotmány” megdicsért bennünket ugyanazokért a határozatokért és ez nagy, igen nagy baj volt. Ez a dicséret majdnem tönkre tett bennünket. Gondolkodóba ejtette magukat a zsidókat is. Megijedtek. Hát ha a rabbijaik csakugyan mégis ultramontánok?! Bizony volt dolgunk, amíg azt a dicséretet paralizálni tudtuk.

De térjünk vissza Hamvay cikkére. Elejétől végig jól eshetett minden zsidónak. Mindinkább ritkul azoknak a száma, akik a zsidóságról és a zsidókról még objective tudnak beszélni és írni. A múlt század 60-as éveiben volt ez divat és elmúlt a többi nagy eszmék divatjával együtt, amelyek akkor a sziveket és elméket megtöltötték.

Ma már csak kis kérdések fölött tudunk veszekedni és nem látjuk, hogy az igazán hatalmas nagy eszmék és intézmények egyenkint pusztulnak el, mennek tönkre a marakodások közben, a zsidót pedig kezdik ütni, cibálni minden oldalról.

Vészi József máról holnapra Weiss Jakab lett egyszerre a még (?) komoly (?) lapokban, csak hogy ne a politikust és ne az egyént kelljen, hanem a zsidót lehessen benne támadni. Amaz mindenesetre nehezebb, emez mindenesetre könnyebb, kényelmesebb és a mi fő: népszerűbb dolog. — Nem kell így *politikai meggyőződéssel* vitatkozni, nem kell az embert bántani; kipécézik belőle a zsidót és így a megtámadottnak vesztett ügye van.

Talán nem vagyok indiszkrét. Hamvay úr bizonyára megbocsátja, ha elárulom, hogy az ő cikke eredetileg egyik nagy fővárosi lap részére íródott. A lap a cikket megdicsérte, de nem adta ki, mert „nem aktuális.” — Ha nem volna a dolog oly szomorú, igazán nevetni lehetne rajta.

Persze hogy nem aktuális! Igaza van annak a lapnak.

Az olyan ember, a ki még ma is úgy ír a zsidó-kérdésről, mintha a Deák Ferenc idejében élne, csak vonuljon félre az ő falusi kastélyába, nevezze el magát „hamvai re-

Erre fejtegette mély értelmezéssel Jechezkel próféta ama homályos versét: És a kapu, amely kétfelé fordul, az ki nem nyitattik. És mondá: ne olvasd la = nem, hanem „v”-vel = neki, azaz neki ki leszen nyitva. Midőn Chajim Boruch ezen reá célzó igéket halotta, meghatottság szállotta meg az ő lelkét, azonnal hazautazott, eltölté a bizalom, a tudat, hogy ezentul a bőség szarujából hull majdan neje keresetere az áldás. Elmúlt egyik hónap is a másik után, de helyzetük tovább is csak a régi maradt.

Az újévi ünnep előtt — szokása szerint — újból oda-utazott. Az ünnepen nem beszélt világi dolgokról. Az engesztelő nap elmúltával, amint egymás mellett álltak, a rebbe a vállára ütött és szólt:

— Mire volna szükséged, Chajim Boruch?

— Hogy nekem mi kellene? — kérde ez ámuló arccal, kellene . . . kell . . . magam sem tudom hamarjában.

— De én tudom — szólt a rebbe.

Ekkor hírtelenül megrezzent, eszébe jutott a felesége, inséges élete, az élesztő, a borsó . . .

Már-már beszélni akart mindezen bajáról, de a caddik nem engedé szóhoz jutni.

— Neked kellene — szólt lángyan csengő szóval, mint a mikor pénzt olvasnak — neked kellene, szükséged volna egy hosszú szárú pipára, a melyből jól lehet a füstöt eresztetni.

A körülöttük állók csodálkoztak e kijelentésen, Chajim Boruch pedig sietett megjegyezni.

— Van nekem, hála Istennek, van miből füstölnöm.

— Neked kocsis pipád van, rövid szárú . . . alig egy arasznyi . . . hisz' látom.

A midőn a caddik így szólt, a rövid szárú pipa Chajim

meté"-nek és ne látatlankodjék a mai modern embereknek olyan ásatag eszmékkel, a miket már a gyep is benőt.

A néppárt virágzásának, a parlamenti néppárti al-elnökségnek, a papi kormányzás alatt álló keresztény fogyasztási szövetkezetek és ruhakölcsönző társulatok, a „Herkó-Páter”-féle vicclapok és az egyetemi keresztüntetések idejében nem időszerű dolog, hogy egy született keresztény, családfáját az 1200-ik esztendőre visszavinni tudó magyar ősnemes nyilant megírja és még kinyomatni is akarja, hogy a zsidóság a magyar hazának értékes alkotó eleme, hogy a zsidó hazaszerető és szerette hazáját mint gyermek akkor is, mikor a haza még mostohája volt és horribile dictu: ha még volnának, vagy vannak oly bűnök vagy félszepségek, a melyeket a keresztény társadalom mint speciális zsidó-defectusokat ismer, tárgyal és kezel, úgy a keresztény társadalomnak nincs oka és nincs joga ezért a zsidót bántani mert ezek a bűnök tulajdonképpen a keresztény társadalom bűnei, mert ha van zsidó-uzsora, ha van zsidó-csalás, arra a keresztény társadalom kényszerítette a zsidóságot akkor, amidőn hosszú és keserves évszázadokon, sőt évezredek keresztül elzárt előle minden tisztességes polgári megélhetési forrást.

Hogy egy ily cikket fővárosi politikai lap nem ad ki, az sokat mondó jele az időknek. A „Szombati Ujság” igen jó dolgot cselekedett akkor, a mikor kiadta a benne foglalt tévedések dacára. Ebben a lapban ugyan nem vesz róla tudomást a keresztény társadalom, de tudomást vesz róla a zsidó társadalom és épül, buzdul rajta. Jól eső tudat az a zsidóságnak, hogy távol a nagy világ zajától, távol a mai idők utálatos piaci lármájától, falusi kastélyaikban csendesen elvonulva élnek még komoly, becsületes gondolkodású férfiak, a kiknek nemesen érző, magasztos ideálokért lelkesedni tudó szívük is van az ősoktól örökölt nemesi címer mellé. Talán felvirrad majd még egyszer ezeknek a napja és el fognak jönni és ki fogják verni a közéletből azokat, a kiknek szájáról folyton harsognak az eszmék, de csak azért, hogy a ki hallja: tudja, hogy mit lehet a közélet nagy hőseitől pénzért, haszonért, bármilyen előnyért megvenni.

Addig majd csak elviseljük valahogy a „keresztény türelem és baráti szeretet” által most újabban mindig vehemensebben ellenünk intézett támadásokat. Látott a zsidóság már rosszabb idöket is.

A néppárt Herkó Páterei igazán tanulhatnának már egy kis történetet is. Megtanulnák, hogy célt nem érnek. Elharácsolhatnak tőlünk néhány lelket, áttéríthetnek néhány

Boruch szájából kiesett, magától esett le vagy mivel Chajim Boruch megijedt, kitéotta a száját és elejtette.

A midőn Chajim ijedtségéből föleszmélt, mondá:

— Szólok majd a feleségemnek, hogy vegyen egy nagyot . . .

— Szólj, szólj neki, ne feledkezzél meg arról; mond meg neki az én nevemben, hogy vegyen neked egy hosszú-szárút, hosszú legyen, olyan mint az enyém. Itt van enyém mustrául. A rebbe ezzel átadta neki a saját pipáját, amelyből ő füstölt az ünnepnapok kimenetele után . . .

Ezen esemény fordulót képezett a szegény család életében.

Hire szállt a dolognak. Megtudták a városban, hogy Chajim Boruch ezuttal nem tér vissza üres kézzel a caddiktól, hanem magával hozza a rebbe pipáját, a mely csodás büvhatalommal van felruházva.

— Mi célból adta neki a saját pipáját?

Sokan keresték ennek az okát. És akadtak is számosan, akik erre feleletet is tudtak.

Hogy minek adta neki?

Bizonyára csak azért, hogy az segítsen a sorsán. Az egyik úgy véli, hogy anyagi áldást, jólétet hoz majd birtokosának, mások azt tartják, hogy a gyermekek áldása jár majd vele . . .

Némelyek azt vitatják, hogy annak használata a Chajim Boruch vézsnaságát és nagy testi gyengeségét fogja megszüntetni; egyesek megint azt hangoztatják, hogy a pipát nem neki adta, hanem a feleségének küldte, bizonyára, hogy az annak a szemebaját gyógyítsa. Miért is ne gondoskodnék róla a caddik, arról a szerény asszonyról, aki szünes-szünte-

zsidót, áttéríthetnek akár százakat is, de a zsidóságot ezzel ki nem irtják. Nem irtották ki a zsidóságot Pharaó és Hámán sem. A keresztes háborúk zsidómészárló vitézei sem irtották ki őket. De igenis elvesztek és elpusztultak a Pharaók és Hámánok: a nagy antisemiták, a kik elleniségei voltak a zsidónak semmi egyébért, csak azért, mert zsidók voltak.

Ezeket a mi antisemitáinkat csak egyre kérnök: soha se dicsérjenek bennünket. Ezerszer inkább hallgatjuk és olvassuk a Hamvayak kritikáját, kifogásait.

Mert ilyeneket is hangoztat Hamvay. Nem tehet rólok. Tehetnek azok a zsidók, akikkel érintkeznek. Egy zsidó barátjának azt mondta, hogy a zsidóknak el kellene már felejtetni a „góim“-ot. Erre a zsidó azt felelte, hogy *ő már elfelejtette*. Igazán szörnyűség. Ime a legnagyobb bajunk. A belül hallatlanul elterjedt, megmérhetlen nagyságú *tudatlanság, amhárcség*. Van zsidó ember, aki nem tudja, hogy a „góim“ szó mit jelent és nem tudja felvilágosítani, hogy erre a szóra az épen általa annyira megvetett antiszemita fogták rá, hogy kutyát, disznót, majmot, meg Isten tudja, hogy micsodát jelent. Van zsidó, aki nem tudja, hogy a „gój“ szó egyszerűen azt jelenti, hogy „nép“ és épen ezért használja a szentírás, előfordul imáinkban a zsidó népről is. De van ennél még szörnyűbb is.

Ugyanettől a zsidótól azt kérdezte Hamvay, hogy ha ő — Hamvay — enni fog nála — zsidó barátjánál — vajjon a használt evőeszközt fogja-e a háziasszony egyszerű megmosás után ismét használni? Erre a zsidó lehajtja a fejét és azt feleli, hogy erről még nem gondolkozott. Szabad egy zsidónak a saját vallásában ily tudatlannak lenni? Mondja azt a zsidó vallásnak bármely törvénye, állította azt valaha bármely törvényt magyarázó, hogy az az edény, vagy eszköz, a melyet keresztény ember használt az enyéim közül az én házámban, az ő használata által reám nézve tilossá, tisztatlanná vált?! A Hamvayak csakugyan nem tehetnek egyes tévedéseikről, a mikor ily kétségbeesetten tudatlanok a zsidó ismerőseik.

Még vigasztaló, hogy Hamvay és a hozzá hasonló nemes férfiak nem minden tévedésének zsidók az okai. Érdekes csak az, hogy az ily tévedéseik azonban nem súlyosak és nem is veszedelmes természetűek. Tévedés az, hogy a zsidó társadalom nem gyakorol szeretetet a keresztény társadalommal szemben és tévedés az, hogy a zsidó koldús rava avis, ritka madár.

Hamvay nem tudja, nem tudhatja, hogy a keresztények

lenül fárad, lótfut, csak hogy a férje tanulásnak szentelhesse minden idejét.

Hol van baj, hol valamely betegség, amelyet rebbe pipájának a füstje nem gyógyítaná? Ha meggondoljátok, hogy azzal élt ő az ünnepek estvéjén.

Még le sem szállhatott a szekérről, körülvette azt az emberek nagy tömege. „Nekem is, nekem is add azt kölcsön“, így kiáltottak össze-vissza. „Nem ingyen kérem, kölcsön veszem egy hónapra“. „Én egy hétre... egy órára... egy negyedóra...“ Így hangozott harsány szavuk.

E sok beszédre Chajim Boruch szerényen, de határozott szóval csak azt válaszolta:

— Mit tudom én. Kérdezzétek az én feleségemet.
És ezen szava volt az ő boldogításának alapja.

Soroh Rivkohnak jó üzlete volt.

Tizenyole garast követelt mindenkitől, aki e csodatevő pipából akar egyet szivni.

Tizenyole garas annak az ára, ebből mit sem enged.

És oda sereglenek, jönnek, egyre jönnek ifjak és vének, beteg és egészséges, nők és férfiak. Akinek valami baja vagy gondja, sebe vagy betegsége van. Akár a gond bántja, akár szenvedés aggasztja, ha szíve szomorodik — mindenik abból remél könnyebbülést, abból szí enyhületet. — Egymásután tolnak és a búvszerből kérnek, ahhoz folyamodnak. Szívogatnak, füstölögnek és fizetnek... Gyűl a sok pénz, hisz oly sok az emberek bánata, oly gyakori a halandók fájdalma. Ott áll már a piacon a Soroh Rivkoh kétemeletes nagy kőháza. Az üzlete is egyre nagyobb lett, tágas a helyisége, sok a portékája. Találhatsz benne élesztőt is, borsót is,

által létesített jótékony alapítványok és hagyatékok jövedelme talán 99 százalék erejéig csakis keresztények által évezhetők, ellenben a zsidó eredetű, ugyanilyen intézmények jövedelme legfeljebb 10 százalék erejéig maradnak kizárólag zsidók részére, míg 90 százaléka a hagyományozóknak és alapítóknak épen azzal szeret tüntetni, hogy zsidó létére teljesen felekezeti közeli jelleget ad alapítványának vagy hagyatékának. Az ország bármely vidékén fog eziránt Hamvay úr kutatást folytatni, ezt az eredményt fogja találni. Hogy a zsidó koldus ritka, ezt már gyakran hallottuk keresztényektől. De miért? Mert a zsidó koldus nem megy keresztényhez. És miért nem? Mert Hamvay adna neki alamizsnát, de a Hamvay falujában is tucatszámra lesznek oly házak, ahol jó, ha nem maga a gazda, de a gyerekek bizonyára kutyát uszitanak reá. Csak azért, mert zsidó.

Hát van a keresztényeknek — akik csak az egy-két gazdag zsidót látják — fogalmuk arról a leirhatatlan zsidó nyomorról, amely az országot végigkoldulja egyik szélétől a másikig? Ők nem látják ezeket, mert az a szerencsétlen ember minden zsidót megkérdez, hogy hol lakik a legközelebbi zsidó. Még betévednie sem szabad keresztény portára, mert szidalom, gúny, ütleget és kutya vár rá, nem alamizsna.

De kérdezzenek meg az irányunkban objectív jóakarattal viseltető keresztény Hamvayak minden egyes keresztény koldust, aki csak eléjük kerül, hogy válogatja-e a házakat és nem kap-e *föltétlenül, kivétel nélkül minden zsidó házból* alamizsnát?!

Hogy az „ó-testamentum istene az erős, bosszúálló Isten; az újé a szeretett incorporatiója“ ez a legnagyobb tévedés, amelyet a keresztény társadalom már nem annyira a zsidó társadalommal, mint inkább a zsidó vallással szemben táplál. Ezt az iskolában tanítja a keresztény társadalom. De ez nem igaz. Ez égbekiáltó igazságtalanság a zsidó vallás ellen. Sít venia verbo: ez kortesfogás a zsidó vallás ellen. Évezredekkel a kereszténység keletkezése előtt nyugodott már a zsidó társadalmi rend az ó-testamentum által hirdetett szeretet alapjain. A kereszténység alapítója is az Ó-Testamentumból és a talmudból tanulta a szeretetet. Az Ó-Testamentum tanítja: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. (Mózes III. könyve 19. fej.) „Ezrediziglen“ gyakorol az Ó-Testamentum Istene szeretetet az örök erényetért; bosszútűrő, időben és térben való határ nélkül kegyelmet gyakorló Isten az Ó-Testamentum Istene a bűnösökkel szemben. Csak a megátalkodott, szántsándékkal meg nem térő bűnösnek helyez büntetést kilátásba, de azzal a céllal, hogy meg-

de mindenféle más árút is, ami csak szemnek, szájnak tetszik.

Teljes bőség veszi körül.

Ő maga is erős lett és meghizott, fölegyenesedett, a pápaszemet is nélkülözheti már.

A férje is teljesen megváltozott. Nemcsak gazdag ruháttal rendelkezik, hanem a véznasága is lassan-lassan tünetezett. Mindinkább nagyobb körbe terjedt a csodapipa híre, egyre szövi az emberek képzelete a csodás történetek szálait.

A földesúr küldönc útján kérette kölcsön a pipát és az három aranyat tett le annak fejében. Soroh Rivkoh azonban állhatatos maradt és mondá:

— Jöjjön el az a nagy ur és füstöljön itt, a házból azt ki nem adhatom.

Fény és bőség uralkodik az azelőtt oly nagy nyomorban élt család hajlékában. Cseng benne a vig gyermekesereg zaja. Segítve volt ez emberek minden baján.

A pipára nézve azonban eltérők a nézetek, e fölött még gyakran vitatkoztak a beth-hamidráschban.

Némelyek azt állítják, hogy Soroh Rivkoh megtartotta a caddik pipáját és eddig még nem adta vissza. Mások ezzel szemben azt mondják, hogy azt annak idején visszaküldte, a sok csodát egy beszerzett új pipa viszi véghez, amely új pipa azonban három nap és három éjjelen át a caddiké mellett feküdt.

Bizonyosat ez iránt nem tudnak. Hasztalan fordulnak Chajim Boruchhoz felvilágosításért — ő hallgat. És elvégre is, hisz ez nem oly lényeges kérdés, a földolog az, hogy a pipa használt; gyógyulást, orvoslást hoz minden bajra és betegségre, minden fájdalom és bánatra.

Héberből fordította: —sba.—

javúljon, megtérjen és kegyelmet kapjon. Így tanít a thóra. Ezt hirdetik a próféták. Erre oktat a talmud. Ezt valljuk imáinkban.

Elismerem, hogy az új-testamentum is tanítja ezeket, de nincs az új-testamentumnak sem olyan istene, aki szeretet és jutalmazást gyakorolna a *meg nem térő* bűnössel szemben. Ellenkezőleg ugyancsak meg van írva „és léssen ott óriás és fogaknak csikorgatása.”

Hamvaynak igaza van, hogy az antisemitizmus rákfenéje. Az egész zsidóság háliját és tisztelét érdemli meg, hogy ezt van bátorsága megírni. De téved abban az ő nemes lelke, hogy a rákfenén a társadalomban lehet segíteni.

Én meg merem írni, hogy soha. Soha azért, mert a csiráját nem lehet kivágni. A csirája, a fészke az iskolában van, a hitoktatásnál. Kérem Hamvay urat és a vele egy gondolkodású szívben is nemes embereket szedjenek össze néhány keresztény hittankönyvet. Merem állítani, hogy bármelyiket elővehetik. Nézzék meg benne, hogy milyen színben vannak ott a zsidók, különösen a kereszténység keletkezésének idejéből feltüntetve. Nekem egész gyűjteményem van ilyenekből.

Ha ezeket elolvasták, akkor megfogják érteni, hogy miért a zsidók iránti gyűlölet kiirthatatlan a keresztény társadalomból. Az elemi iskola első osztályától az érettségig, ebben a benyomások iránt legfogékonyabb korban, az iskolában tanítják őket erre a gyűlöletre. Sokszor kifejezetten, a sorok közötti tanulságokból leszűrődő érzések formájában mindig.

A Deákok, Báró Eötvösök, Hamvayak is tanulták ezt, de ezek felnőve, önállókká válnak, észrevétlenül amint szívükbe lopódzott ez az érzés, ki is mosódik belőlük tapasztalataik, megfigyeléseik révén. A zsidóság az ily férfiak emlékét nagy szeretettel és kegyelettel örökíti meg annaleseiben. De a nagy tömegekben megmarad az az iskolában magába szívott érzület, elviszi azt magával mindegyik a sírba, de átadja már vérével és az anyatejjel utódának is, akít megint az iskola nevel reá.

Ime! ez az antisemitizmus rákfenéjének a fészke.

A zsidó pedig megfeszítheti magát. Részt vehet a társadalmi élet minden terén: tudományban, művészetben, iparban, kereskedelemben, hazája üdvét előmozdító becsületes önzetlen munkával. Részt vehet mint jó pajtás, jó ember, tiszta gondolkodással a polgári életben. Beolvadhat egészen a körötte lévő társadalomba. Amint a könnyelműbbjei teszik, még a vallását is sutba dobhatja és lerombolhat minden féle- és fajta elkülönítő válaszfalat maga és más hitű embertársai között. És a Hamvayak elborult lélekkel prédikálhatják, hogy az antisemitizmus ocsmány, nemtelen, sőt nemzetgyilkos irányzat.

Az antisemitizmus nem fog megszűnni a tömegek és még kevésbé a johannita lovagok lelkében, mert az iskolában oltódik bele a hitoktatásnál.

De a százazrekre menő zsidó hittankönyv irodalomnak nincs egy oly terméke sem, amely kicsinyléssel, rosszakarral szólna a többi felekezetről.

A Hamvayak gondolkodjanak e fölött is.

Kassa,

Dr. Klein József, főrabbi.

Alkalomszerű bölcs mondások.

יִקְרָה פְּקוּדָי:

Becalel.

1. Három neve van az embernek. Az egyiket a szülei adják, a másikat embertársai, a harmadikat az ember maga szerzi. A legértékesebb az a név, amit az ember maga szerzett. Ime, Becalel, a frigysátor építője, jó hírnévre tett szert. (Tanchuma, Vajakhél.)

2. „A jó hírnév többet ér a jó olajnál és a halál napja a születés napjánál.” (Kohélet 7. 1.) Mikor az ember megszületik, nem tudják, mi lesz belőle, de amikor meghal, már ismerik értékét. De miért hasonlítja a jó olajhoz és nem a jó borhoz, mézhez, vagy egyéb italhoz? Mert az olaj, ha vízzel kevered, kiválk és a felszínre száll, míg más italok a vízzel összevegyülnek . . . Rabbi Juda bar Simon így

magyarázta: tudunk esetet, hogy finom olajjal felkent egyének bementek az élet helyére és meghaltak, és egy másik esetet, a jó hírnévű egyének bementek a halál torkába és élve kerültek ki. Nadab és Abihu (Ahron főpaprak két fia) felkent papokat az oltár tüze ölte meg (I. Leviticus 9.); ellenben Chananja, Misáel és Azarja sértetlenül jöttek ki a tüzes kemencéből. Midón Mirjam megszületett, senkisé tudott róla, de midón meghalt, eltűnt a kút (mely a hagyomány szerint Izrael népét vándorútjukon kísérte); midón Ahron született, nem tudtak felőle, de halála napján eltűnt az útmutató felhőoszlop. Így midón Becalel született sem tudott róla senki, de a frigysátor készítése révén ismeretessé lett a neve mindenek előtt. Becalel neve tehát többet ér Ahron fiainak olajánál. (Ugyanott).

3. És megtöltöm őt (Becalel) Isten szellemével, azaz bölcsességgel, a mivel már eddig is telítve volt; ebből tanulhatjuk, hogy Isten csak annak ad bölcsességet, aki erre fogékony. Egy matróna egyszer kérdezte R. Josze b. Chalaf-tát: mi értelme van annak, ami írva van Dániel könyvében. (2, 21.) „Ó (Isten) bölcsességet ad a bölcsenek”, hiszen a balgáknak erre inkább szükségük volna? „Leányom — felelt a rabbi — ha két ember jön hozzád kölcsönt kérni, az egyik gazdag, a másik szegény, melyiknek fogsz inkább kölcsönt adni. — „A gazdagnak” — volt a válasz. „És miért? hiszen a szegény jobban rászorult?” „Mert a gazdag, ha elfogy is a kölcsön, meg tudja fizetni, de a szegénynek nincs miből.” „Nos — végzé a rabbi, hadd hallják meg füleid, a mit a szád beszél. Ha Isten a balgáknak adná a tudást, nem volna benne köszönet, nem tudnának ellenszolgálatot tenni, sőt kárakra válnék, mert nem tudnának vele elbánni, méltatlan célokra fordítanak; ellenben a bölcsék, ha tudásuk gyarapszik, tudják méltó módon kellő időben, illő alkalomra értékesíteni, amint felhasználta Becalel a frigysátor berendezéséhez. Az okos boltos, ha elmégy hozzá több üveggel bort, mézet, olajat és egyéb folyadékot vásárolni, sorban meg fogja szagolni az üvegeket és a bort a boros üvegbe, a mézet a mézesbe, az olajt az olajosba fogja önteni; így tesz Isten is. Mielőtt a bölcsességet adományozná, megnézi emberét, hogy alkalmas-e annak befogadására.” (Ugyanott).

A frigysátor.

4. Miért nevezi a biblia a *tanuság* sátorának? mert tanuságot tett arról, hogy az arany borju vétke engesztelődést nyert. Egy király egyszer megharagudott a feleségére és ott hagyta. Idő múltán visszatért a palotába, ajándékot hozott és lakomát rendezett, de a szomszédok még mind nem hitték, hogy kiengesztelődtek. Csak a midón látták, hogy tömjénfüst száll fel a lakásból, hitték el, hogy kiengesztelődött a király. — Így Isten is szerette, kitüntette Izraelt, adta nekik a Tórárt és elnevezte papi birodalomnak és szent népnek. — Negyven nap mulva hűtlenekké lettek, bálványt imádták, Isten elfordult tőlük. A népek azt hitték, hogy soha többé velük ki nem békül. De Mózes közbejárt, kikönyörögte a bűnbocsánatot. De, mondá Mózes, hogyan lehet a kiengesztelődést nyilvánvalóvá tenni a világ előtt is? Mire Isten mondá: „Készítetek nekem szentélyt.” És a mikor látták a népek a frigysátorból felfelé szállni a tömjénfüstöt, megtudták, hogy Isten csakugyan kiengesztelődött. (Midras, Pikudé).

5. Nézd, mennyire kedvelte meg Isten a frigysátort. Kedvéért ott hagyta a felső régiókat és bevonult a frigysátorba. R. Simon mondja: Az isteni dicsőség főszékelye eredetileg is az alsó régió volt, a mint írva van: „És halották (Ádám és Éva) az Örökkévaló Isten hangját, amint jár a kertben” (Gen. 3., 8.) Ádám bűnbeesése után eltávolodott az isteni dicsőség a földről az ég első rétegébe, Kájin gyilkossága után a másodikba, Enós nemzetségének bosszantásai után a harmadikba, a vizözön nemzedék romlottságai után a negyedikbe, a bábéli zűrzavar után az ötödikbe, a szodomíták erkölcsstelenségei után a hatodikba, Amrofel király és társainak felkelése után a hetedik égbe, a legmagasabb régióba huzódott vissza. Ábrahám jámbor élete vonzotta a Sechinát a hetedik égből a hatodikba, Izsáké az ötödikbe, Jákobé a negyedikbe, Lévié a harmadikba, Kehoszé a másodikba, Amromé az elsőbe, csak Mózes telepítette a Sechinát ismét a földre, midón felállította a

frigysátort, a mint írva van: „És Isten dicsősége megtöltötte a frigysátort“ (Exod. 40., 35.) (Ugyanott).

6. Egy királynak volt egyetlen leánya. Jött egy királyfi, megkérte a kezét és elvette. A lakodalom után a fiatal férj haza akart utazni országába nejével együtt. Ekkor a király így szólt búcsúzkodó vejehez: „Leányom, akit neked feleségül adtam, az én egyetlen gyermekem, nem bírok tőle megválni, de azt nem szabad mondanom, hogy ne vidd magaddal feleségedet, tehát csak egy szívességre kérlek: mindenütt ahová mentek, ahol tartózkodni fogtok, készíts az én számomra is egy szerény fülkét, hogy ott lakhassam mellettetek, mert nem tudnám leányom hiányát elviselni.“ — Épen így szólt az Örökkévaló, dicsértessék az Ő neve, Izraelhez: A Tórá, az én egyetlen leányomat nektek adtam; megválni tőle nem akarok, de azt sem mondhatom, hogy ne vigyétek magatokkal; azért arra kérlek, hogy mindenütt ahová mentek, építsetek nekem egy házat, hogy ott lakjam köztetek, amint írva van „És készítsenek nekem szentélyt, hogy közöttük lakjam.“ (Rabba 33. fej.)

פרשת החודש:

7. „Ez a hónap (Nisan) legyen nektek a hónapok elseje.“ Ez em'ekzetet a Zsoltár szavára: „Virágozzék az ő idejében a jámbor és a béke növekedjék amíg meg nem szűnik a hold.“ (Zsolt. 72. 7.) Még mielőtt Isten kivezette Izraelt Egyiptomból, már jelezte nekik, hogy uralmuk harminc nemzedéken át fog tartani. Egy hónap, a hold körüljárása 30 napig tart, ugyanannyi nemzedékig tart a ti uralmatok. A hold Nisan elsején kezd világítani növekedő fényrel a 15-ik napig, a 15-ik naptól a 30-ikig mindjobban apad a világossága, míg teljesen elsötétül. Így Izrael is 15 nemzedéken át, Ábrahámtól Salamon királyig mind növekedőben volt hatalomra, tekintélyre. A 15 nemzedék: Ábrahám, Izsák, Jákób, Jehuda, Peréc, Checzron, Rom, Aminodov, Nachsor, Salmon, Roaz, Obad, Jisáj, Dávid és Salamon. Salamon idejében megtelt a hold korongja, teljes volt Izrael fénye, dicsősége és besugározta az egész világot. Attól kezdve 15 nemzedéken át mind alább és alább szállt Izrael fénye, mint a hold világossága a hónap második felében, míg teljesen elsötétedett. Tizenöt király uralkodott — nem számítva négyet, akiket már életükben elcsaptak — Rechabeámtól, Salamon király fiától kezdve az utolsóig, Cidkijahniig, akit Nebukadnazar babyloni király megfosztott a tróntól és *kiszúratta a szemét*. Megvakult, mint a hold a 30-ik napon.

8. „Ez a hónap legyen nektek a hónapok elseje.“ Nézd, Istennek az eljárása nem olyan, mint az emberek eljárása. Az emberi bíró előtt, ha két peres fél áll egymással szemben, az egyik vádol, a másik védekezik; a vádló nem lehet védő és a védő nem lehet vádló. Ellenben Isten maga a vádló és maga a védő. Ő mondotta: „Jaj e bűnös népnek“ (Jes. 1, 4.) és Ő mondotta: „A te néped mindnyájan igazak“, (u. o. 26, 2.) Ő nevezte Izraelt: „bűnnel terhelt nemzetség“ — nek (u. o.) és Ő mondotta: „Nyissátok meg a kapukat, hadd lépjen be igazságos népem“, (u. o. 26, 4.) Ő szólította: „romlott gyermekeknek“ és Ő mondotta: „Minden fiaid az Úr tanítványai“, (u. o. 54, 13.) Ő mondotta: „Bár sokat imádkoztok, nem hallgatlak meg“ (u. o. 1, 15.) és Ő mondotta: „Még mielőtt szólítanak, teljesítem óhajaikat“, (u. o. 55, 42.) Ő mondotta: „A ti ujholdjaitokat és ünnepeiteket gyűlöli a lelkem“ (u. o. 1, 14.) és ugyancsak Ő mondotta: „És léssen, hogy ujholdról-ujholdra és szombatról-szombatra eljő minden test engemet imádni“ (u. o. 63, 23.) és mondotta, hogy „a hónapok elseje a tietek legyen“.

Szatmár.

Jordán.

Felkérjük azon t. előfizetőket, kiknek előfizetése f. hó végén lejár, hogy a lap pontos szétküldhetése érdekében az előfizetést április elseje előtt megújítani sziveskedjenek.

Elvett szolid
kiszolgálás!

Saját érdekében!

tekintse
meg

Pataki Soma

Miskolc,
Szécheny-u. 41.

dusan felszerelt raktárát. Elegáns és modern szabású öltönyök, felöltők, finom izléses ruhácskák minden elképzelhető árban beszerezhető.

Elegáns uriruhák
mérték után
megrendelhető.

Elvett szolid
kiszolgálás!

HAZAI HIREK.

Heti naptár:

Szombat: Adar hó 27-ike. Szidra: *Vajákhel és Pekudá*. —
Haftora: *Kaul hoom hoorec jih'ju . . . Parsesz háchódes*. —
Musaf előtt bejelentik az új holdat. „Mevorechin-háchódes.“
Vasárnap: Adar 28. Szidra: Nisan 2.
Hétfő: „ 29. Csütörtök: „ 3.
Kedd: Nisan 1. R. Ch. Péntek: „ 4.

A debreceni Chevra Kadisa múlt évi jelentéséből megtudjuk, hogy a múlt év március óta működő új előjárásnak sikerült az egyet háztartásának ezelőtt állandó deficitjét kiküszöbölni, úgy, hogy a múlt évi zárszámadás 3662 korona 55 fillér vagyonszaporodással zárult. A kedvező eredmény a jótékonyági kiadások megszorítása nélkül értett el. A jótékonyági kiadások 7613 korona 33 fillért, az igazgatási kiadások 7660 korona 64 fillért tettek ki és ezzel szemben 21145 korona fillér volt a bevétel. — E kedvező eredmény az új alapszabályok rendelkezéseiben keresendő, melyek módot nyújtottak, hogy a különböző díjak részrehajlatlansággal való alkalmazásával az egyet jövedelmi forrásainak hanyatló ereje föltámasztassék. A jelentés mély kegyelettel emlékezik meg az egyet örökös tiszteletbeli elnökének, néhai Kohn Adolfinak elhunytáról. A Chevra-Kadisa körül szerzett elévülhetlen érdemei jegyzőkönyvileg örökítették meg, lelki üdvéért pedig a Chevra-Kadisa örök hazkárát biztosított az elhunytak. A rendkívüli tiszteletnek és közbecsülésben állott férfiu érdemeinek az évi közgyűlésben leendő méltatására Krausz Vilmos főrabbi kéretett fel. Az előjáróság jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavazott Rosenfeld Márton előbb egyleti ellenőr és utóbb pénztárosnak, ki ezen minőségekben 30 éven át páratlan ügybuzgalommal, önzetlenül működött. Az egyet összes vagyona 58,738 korona 21 fillér, melyből 26,264 korona 40 fillér alapítvány.

A szegedi zsidó hitközség előjáróságának és képviselőtestületének három évi megbízatása lejárván a hitközségi tisztújító közgyűlés folyó hó 18-án tartott meg. Gondnokká választották: Brecher Albert, Bruckner Károly és Rosenfeld Nándor; templomatyákká: Engelsmann József, Fahn Adolf, Pollák Cz. József és Schweiger Simon. Továbbá megválasztott 71 képviselőtestületi és 27 felszólamlási bizottsági tag. A megválasztottakon kívül Lichtenberg Mór alapítvány ellenőrző bizottsági elnök, Markovics Lajos chevra elnök, dr. Löw Immanuel főrabbi, dr. Lövinger Adolf rabbi és Weitzenfeld Zsigmond hitk. jegyző hivatalból tagjai a képviselőtestületnek.

Március 15-iki ünnepély a zsinagógában. A b.-gyarmati izr. hitközség márc. 15-én szép ünnepi istentiszteletet rendezett, mely alkalomra a közönség zsufolásig megtöltötte a nagy templomot. Az ünnepélyen jelen voltak a megyei és városi hatóságok, valamint a városi dalárda. Az ünneplő közönség egy teljes órán át nagy figyelemmel hallgatta a templomi énekkar zoltár-énekét és dr. Singer Leó hitszónok nagyszabású, hazafias szónoklatát, melynek befejezése után a városi dalárda éneke zárta be a szép ünnepélyt.

A kassai „Tiferesz Bachurim“ felolvasó-egylet egy évi fennállásának évfordulóján f. hó 14-én tartotta első rendes közgyűlését. Rusznák Náthán elnöki megnyitójában vázolta az akadályokat, melyek az egyet fejlődése elé gördültek és melyeket leküzdeni sikerülvén, az egyet a zsidó ismeretek terjesztése és a felekezeti öntudat fejlesztés tekintetében szép sikerrel működhetett. A napirend kimerítése után Steinschuss Ignác „Hagmul“ c. héber költeményét szavalta nagy hatással. Végül Neuvirth Henrik a pártoló-tagok nevében bátorító beszédet intézett az egyet előjáróságához és további odaadó támogatásukról biztosította az egyetletet.

A szegedi izr. árvaház egyesület gondozása alatt 23 árvagyermek állott a múlt évben. Az egyesületnek kedvezőtlen anyagi viszonyokkal kellett küzdeni, mert a jövedelem nem állott arányban a szükséglet szaporodásával. Az előirányzott 10000 koronát a tényleges kiadások meghaladták 2721 koronával, mely hiány a vagyónáltagból fedezetett. Az egyesület rendes jövedelmét az egyesület két házának lakbéréi, a tőkekamatok és a tagsági díjak képezik. A jövedelmek többi része adományokból áll elő. A tagok száma halálozások, elköltözések és elszegényedés folytán tetemesen csökkent, új tagokul pedig csak 14-en léptek be. A lefolyt évben néh. Holtzer Jakab és Holtzer Kálmán 1000–1000 koronás alapítványt létesítettek. Az árvák a hitközség kezelése alatt álló alapokból ösztöndíjakban részesülnek, melyek az árváknak az intézetből való elbocsátás alkalmával kiadatnak. A lefolyt évben ily módon 4 árvának közel 500 K ösztöndíj adatott ki. Az egyesület vagyona 104577 korona.

A pozsonyi „Jerucham-Jozsum“ fiárvaház egyesület múlt évi jelentésében szintén regisztrálja a jövedelmek csökkenését. Az egyesület gondozása alatt 8 árva állott. A bevételek 1608 K 26 fill. pénztári áthozattal 8339 K 39 fillért tettek ki, a kiadások összege 6956 K 32 fill. Az egyesület a Gestetner Lázár Katarina-féle új alapítványval 78128 K 93 fillérré emelkedett.

A „Magyar Zsidó Ifjak Egyesülete“ folyó hó 17-én este fényesen sikertült márciusi ünnepélyt rendezett saját helyiségében (Dob-utca 20. sz.). *Dr. Leitner* Adolf v. orsz. képviselő, az egyesület tiszteletbeli elnöke mély hatást keltő megnyitó beszéde után *Bíró* Béla elszavalta Kiss Arnoldnak „Március idusán“ című szép költeményét. A szavaltat nagy sikert aratott, a jelenlevő szerzőt lelkes óvációban részesítette a közönség. Ezután lépett az emelvényre *Szatmári* Mór v. orsz. képviselő. Közel háromnegyed óráig tartott gyönyörű ünnepi beszéde, mely a termet zsufolásig megtöltő közönséget valóságos extázisba hozta. Meg-megújuló tetszésnyilvánítás és taps kísérte beszédét mindvégig. Utána *Karczag* Mariska szavaltta el Ditrói Mórnak „A nemzet dalnokához“ című tizes költeményét oly hatással, hogy a közönséget egészen magával ragadta. *Kassai* József adta elő azután kürtön mély érzéssel „Ne sírj, ne sírj“ című dalt. Az utolsó szám *Rosenberg* I.-nek igen sikertült szavaltata, Váradi: „A magyarok Istene“ volt. A Himnus, Szózat és Kossuth-nóta eléneklésével záródott be a lelkes ünnepély, melyet társasvacsora követett.

A b-gyarmati izr. hitközség előjárósági jelentése szerint a hitközség múlt évi bevételei 41,653 korona 09 fill., kiadásai 40,713 kor. 53 fill., pénztári maradvány 939 kor. 56 fill. A bevételek között a gabella 14,192 kor., a kultuszadó 7,650 koronával szerepel. A tisztikar fizetése 11,350 kor., tanítói fizetések 6,800 kor. Az iskola fentartásához a hitközség 3400 koronával, a talmud-thórához 600 koronával járult. Nyug- és kegydíjakra 1600 kor., segélyezésre pedig 1200 korona fordított. A hitközségi képviselet múlt hó 18-iki határozatával a zárszámadásokat a számvizsgáló bizottságnak adta ki. A hitközség a jelenlegi iskolaépület tőzomszédságában nagy telket szerzett és elhatározta, hogy az 5%-os iskolaadóból egy alapot létesít, mely egy új, modern iskolaépület emelésére fog fordítani.

A kolozsvári izr. nőegyesület keletkezéséről, fejlődéséről és működéséről számol be *dr. Eisler* Mátyás főrabbi, tiszt. tag és egyesületi titkár az egyesület fennállásának tizedik évfordulója alkalmából. Az aránylag még fiatal egyesület történetének megírása érdemes munka, mert tanúságot tesz arról, hogy a zsidó közönség és különösen a zsidó nő szívesen dolgozik és sokat áldoz a jótékony szolgálatában akkor, ha arra alkalma nyílik. Az egyesületnek 10 évi fennállása alatt — a természetben kapott és kiosztott adományokon kívül — 30,000 kor. bevétele volt. Ebből tisztán jótékony célokra 24,763 kor., személyi és dologi kiadásokra 3704 kor. fordított. Az egyesület ma 8258 kor. 73 fill. törzsvagyona és 5664 kor. alapítványi tőke fölével rendelkezik. Létrehozta és állandósította a téli népkonyhát és az iskolás gyermekek felruházását. Az egyesület üdvös befolyást gyakorolt a társadalmi viszonyokra, mert a jótékony érdekben érintkezésbe hozta egymással az orth. és congressusi hitközség — azelőtt egymástól izolált — köreit. Ez érintkezés folytán létesült tavaly

egy újabb jótékony intézmény: az „Izraelita Segélypénztár“, melynek fenntartásához a két hitközség tagjai évi 10,000 koronát meghaladó összeggel járúlnak. A nőegyesület tíz éves történetének megírója a legnagyobb hűséggel számol be minden mozzanatról, csak egyről hallgat szerényen, arról, hogy ennek az immár felvirágzásnak indult és mély gyökeret vert intézménynek a megalkotója és éltető lelke — ő maga.

Új zsidó hitközség Pozsonyban. A fővárosi felekezeti sajtóban nemrég az a hír jelent meg, hogy a pozsonyi orthodox hitközség kebelében mozgalom indult meg egy cionista hitközség alapítása iránt. A hirt kétkedve fogadtuk, mert eddig hazánkban csak (?) orthodox, congressusi, status quo, szefarad, orthodox-szefarad, és status quo-szefarad hitközségeket ismerünk. A cionista hitközség tehát új találmány volna. Mint értesülünk, ebből csak annyi tény, hogy Pozsonyban agitáció folyik egy status quo hitközség alapítása érdekében. — A mozgalom vezetői *Bettelheim* Sámuel az „Ahavas Cion“ egyesület elnöke és *Hofbauer* Simon, kik állítólag már több, mint 100 aláírás birtokában vannak. Hogy tényleg létre jön-e a tervezett hitközség, az a jövő titka, de hogy annak létrejöveteléhez közönségszűkeletet nem képez, az bizonyos.

Az első nyilvános jellegű zsidó kórház. A nagyváradi Chevra-Kadisa új kórháza, mely a belügyministerium által nyilvános jelleggel ruházott fel, alig három havi fennállása óta hézagpótló emberbaráti intézménynek bizonyult és annak dacára, hogy ápoltságának száma aránylag igen nagy, fentartása nem igényel a Chevra-Kadisától oly nagy anyagi áldozatokat, mint a régi kisebb méretű kórház, mert a nyilvános jelleg folytán a szegény betegek ápolási díjait az orsz. betegápolási-alap, illetve az államkincstár megtéríti. A kitűnő vezetés alatt álló, eredetileg 60 ágyval berendezett kórházat a betegek felekezeti külömbőség nélkül oly nagy mértékben veszik igénybe, hogy már 40 pótágyat kellett felállítani. A kórházban annak megnyitása óta f. hó közepéig 359 beteg kezeltetett. A betegek napi létszáma állandóan 90-en felül van. A belügyministerium által az ottani viszonyokhoz mérten 1 kor. 50 fill.-ben megállapított napi ápolási díjak majdnem teljesen fedezik a kórház fentartási költségeit s így a nagyváradi Chevra-Kadisa kórház ügye nagyon helyes és célszerű megoldást nyert.

Zsidó iskolák száma. Hazánkban 1870-ben 490, 1880-ban 442, 1890-ben 566, 1900-ban 512, 1903-ban 498 izr. elemi iskola volt. A népiskolák száma tehát másfél évtized óta rohamosan fogy, holott a felekezet ezen idő alatt tetemesen nagyobbodott. A zsidó hitközségek átadják az államnak, illetőleg a községnek iskoláikat és ezzel lemondanak a vallásos szellem ápolásának leghatalmasabb eszközéről. — Ellenben a római katolikus elemi iskolák száma ugyanezen idő alatt százzal gyarapodott: 1890-ben 5422, 1903-ban 5520. Felekezeti tanítóképző van hazánkban 30, ezek közt izr. felekezeti csak egy. Felekezeti tanítónőképző van 23, ezek közt izr. felekezeti egy sem. Hogy nincsen izr. polgári iskolai tanító-képző az csak természetes, hisz erre nincsen is szükség, mivel alig van izr. középiskolánk.

Felhívjuk t. olvasóink szíves figyelmét a Stamberger Márkus-féle könyvkereskedő cég hirdetésére.

KÜLFÖLD.

Kire hallgassanak? Ausztriában az általános választó jog tárgyalása a zsidóság egy nagy részét arra indította, hogy mint külön nemzetiség külön képviselést kérjenek. Ők úgy mint Ausztria többi nemzetiségei az összes lakossághoz való számarányoknak megfelelő képviselőszámot is kívánnak. A zsidóság nem akar résztvenni a többiek tusakodásaiban és követeli, hogy a saját vérei, a kik ismerik a baját, lelkét és helyzetét, azok legyenek az ő szószólói, az ő jogának védelmezői, az ő érdekeinek harcosai. Erre az osztrák kormány azt mondja: Ti zsidók, ti ne legyetek nemzetiség, hanem csak német, cseh, lengyel, ruthén stb. polgárok.

Oroszországban összeülni készül az első u. n. képviselőház. Folytak az előkészületek, a választók összeírása, a pár-

tok tömörülése, alakulása. A zsidók ott mint orosz állampolgárok akarják ebből kivenni a részöket. Az ország többi lakosaival együtt buzgólkodnak. Ott találni őket az egyes pártokban, azok céljaiért szóval és tettel munkálkodva. Nem elkülönítve, hanem a más felekezetűekkel egyesülten fáradoznak; nem külön nemzetiség, hanem egyenjogú polgárok akarnak lenni. Erre az orosz kormány feje, Wilt gróf azt mondja: A zsidók ne törődjenek a többiek ügyeivel; üzzenek zsidó politikát, ne válasszanak mást, mint zsidó képviselőt. Képezzenek külön nemzetiséget, épúgy mint a lengyelek vagy mint a finnek.

Kire hallgassanak? Talán ők maguk mégis csak jobban érzik, hogy mit óhajt a lelkök. És miért tér el oly annyira a két kormány tanácsa; miért képezi az mindkét esetben a kérelem ellentétjét?

Jekaterinoszlávban aggasztó zavargások voltak. Mivel a zavargások értelmi szerzői az összes zsidóknak és lengyeleknek nemsokára való kiirtását hirdették, küldöttség ment a főkormányzóhoz, akitől oltalmat kértek. A főkormányzó megnyugtatta a küldöttséget és hírdetményt tett közzé, hogy a lengyel és zsidó lakosok élete és vagyona ellen irányuló zavargást kérelmelhetlenül fegyveres erővel fogják elfojtani.

Witte kijelentése. A zsidók küldöttsége felkereste az orosz kormány fejét, oltalmat kérve. Közelednek azon ünnep napjai, amelyek a naptárban vörös betűkkel vannak megjelölve, a zsidók évkönyveiben pedig oly sokszor a legyilkoltak vérével. Az orosz zsidók rettegve gondolnak e közeledő napokra, amely ünnepet a rágalom, a gonoszság oly sokszor ürügykép használt, hogy a nép szenvedélyét, állatias kapzsiságát, gyűlöletét a zsidók ellen lázítsa. Witte megnyugtatta a küldöttséget, biztosította őket arról, hogy a kormány elég erős arra, hogy minden ilyen támadást leverjen és megakadályozzon. Witte a küldöttségnek a cárnál való megjelenését akarta készközölni. A zsidók azonban e nagy kegyből nem kértek. Ők nagy gyászban vannak — így szóltak — a mélyen gyászolóhoz nem illik, hogy a fenkent uralkodó színe elé járuljon. És hogy kik hozták reájuk e keserves gyászt, e megrázó keservet? Miért legyenek kénytelenek azoknak ajkáról ámitó szavakat hallgatni?

Carmen Sylva és a romániai zsidók. Románia királynője nemcsak szívjósága, hanem költészetével is kiténik. Számos regény és elbeszélésben ecseteli a nép lelkületét, szenvedéseit, életét. Most egy angol folyóiratban „a zsidók Romániáról” tett közzé egy cikket. Ebben a román kormány embertelen rendszabályait igyekszik megmagyarázni és azt vitatja, hogy a zsidók, mint „idegenek” elnyomtatása szükséges, mert csak így védelmezhetik „idegenekkel” szemben a szegény néposztályt. Megtámadja egyszersmind benne a zsidókat, hogy azok miért vándorolnak ki? Bizony ez nagy bűn, hogy az országot, amely őket idegeneknek tekintti, a mely őket elnyomja, a mely nekik a honosság elnyerését meg nem engedti, őket az iskolák látogatásától eltiltja, az életfentartás pályáit előlük elzárja — nagy bűn, ha ezt az országot, amely őket ily nagy szeretettel magához öleli — elhagyják.

A kivándorlás. Mig eddig oroszországi menekülők legnagyobb része Észak-Amerikába vette az útját, most oda a kivándorlás apadt. A nagy zsidó segélyegyletek, a melyek együttesen fáradoznak azon, hogy ezen hazátlan sorsüldözötteken segítsenek, ujabban ezeknek Argentiniában való betelepítését mozdítják elő. Ez most az egyedüli ország, a hol a bevándorlást nemcsak hogy meg nem nehezítik, hanem a bevándorlókat számos kedvezményben részesítik, hogy könnyen földbirtokra szert tehesseken és az ország még parlag részét megmíveljék. Argentiniában, ahol a Báró Hirsch-féle coloniák a kezdet nehézségeit leküzdve, virágzásnak indulnak, a zsidó telepek intézői a bevándorlóknak útmutatás- és támogatással szolgálnak.

A zsidók képviselete az osztrák parlamentben. Az általános választójog kérdése hatalmas hullámokat támaszt az ausztriai egyes népeknél. Az egyes nemzetiségek versenyre kelnek, mindegyik iparkodik az új választási kerületek beosztásánál a kormánynál minél több ily kerületre szert tenni, hogy így a birodalmi tanácsban erősebben legyen képviselve. Elsőizben jelenik meg a nemzetiségek sorában az osztrák zsidóság, illetve Galicia és Bukovina zsidó lakos-

sága is. A zsidó nemzeti mozgalom mindinkább terjed és meghódítja a nép nagy tömegeit. Január 7-én 400 zsidó gyűlés tartatott, ezeken egyhangúlag kifejezést nyert az a törekvés, hogy a zsidóság kérje a kormánytól, hogy ismerje el külön álló néptörzsnak, a mely igényt emel megfelelő parlamenti képviseletre. Ezen mozgalomnak, ezen törekvésnek és az eszméknek, amelyek ezt táplálják, hatalmas szószólója akadt a birodalmi tanácsban. Dr. Straucher zsidó képviselő, önértettel és népeérti lelkesedéssel szállt síkra e követelésért remek és nagyszabású beszédben.

CSARNOK.

Fáraó örökösei.

— Zsidó humoreszk.

Ugyanaznap ebéd táján hárman jöttek össze a városi vendéglőben: a vámhivatalnok, a történettanító és a gyógyszer-tár-felügyelő. Mind a hárman rosszkedvűek voltak. A történettanító hosszú, hegyes orra majdnem a tányér aljáig nyúlt, amelynek tartalma sűrű gőzt árasztott szét, ami orrlukaiba hatolt. A vámhivatalnok oly hevesen bánt a késsel és villával a pecsenye földarabolásánál, hogy a tányér csak úgy nyikorgott, miközben a gyógyszer-tár-felügyelő, aki már sokáig várt az ebédre, dühében a morzsákból kis gombocskákat formált és szerteszt az asztalra dobálta őket.

Egy zsidó alkusz halkan kinyitotta az ajtót, amelyen keresztül előbb a szakálla, azután az orra és végül fekete, szűrő szemei lettek láthatókká és azt kérdezte, hogy Fressendorf úr odabenn van-e?

— Nincs — hangzott a felelet a gazda részéről.

Az alkusz visszahúzta a fejét és bezárta maga után az ajtót.

— Fressendorf úr — így szólt a vendéglős — jelen van ugyan, de arra kért engem, hogy tagadjam el; a szomszéd szobában van.

— Micsoda?! — kiáltott a tanító gyűlöletes tekintettel. Egy keresztény elrejtőzik egy zsidó elől?

— Nem a keresztény a zsidó elől, — nevetett a vendéglős, — hanem az adós a hitelező elől.

— Nekem az teljesen mindegy, — kiáltott a tanító, — kijelentem Önnek, hogy ha itt még egyszer zsidó mutatkoznék, kerülni fogom a vendéglőjét!

— Én is — így szólt a vámhivatalnok. Hiszen ezektől már nem is lehet biztonságban az ember.

— Ön is, uram, — nevetett a vendéglős, — ki kel a zsidók ellen? Eddig azt hittem, hogy a zsidók keltek ki Ön ellen.

— El nem szenvedhetem őket — mormogta a vámhivatalnok fogát csikorgatva.

— Én is gyűlölöm és utálok a zsidókat, — kiáltott a gyógyszer-tár felügyelő.

— No, hiszen én sem szeretem őket oly nagyon, mert minden zsíros ételre azt mondják, hogy „tréfé”, — bizonyította a vendéglős.

— És csak hagymát, meg foghagymát szeretnek enni, — tette hozzá a tanító. — Az én nézetem szerint, amelyet a régészek legközelebbi gyűlésén Bukaresten képviselni fogok, a zsidók jeruzsálemi templomukban valaha a legkülönfélébb áldozatokat mutatták be, de a legszentebb áldozat mégis csak hagymából és foghagymából állott.

— Nagyszerűen beszél, — kiáltották lelkesülten egyszerre a vámhivatalnok, a gyógyszer-tár-felügyelő és a vendéglős.

— Mindjárt észre lehet venni, — szólt ez utóbbi, — hogy mily különbség van köztünk és egy tudós férfi között. Mi szokásból gyűlöljük a zsidókat, minden tulajdonképeni ok nélkül, míg a tudósok gyűlöletüket meg is tudják okolni.

— A zsidógyűlölet — jegyzi meg a gyógyszer-tár-felügyelő — nálam semmiesetre sem szokás, hanem tudományos alappal bír.

— Azt magamról is állíthatom — mondá a vámhivatalnok.

— Hiszen akkor egyenlő véleményen vagyunk, —

kezdte a beszédet ismét a tanító. — Engedje meg, hogy bemutakozzam! Nevem Bogdán Stanislaw.

A többiek is megnevezték nevüket és három pár csatános csók bizonyította a barátok szertelen örömét. Lelkesedésében a tanító nem is vette észre, hogy bajszáró! csak úgy csurogtak a levcscsöppek a kabátjára. A vámhivatalnok tapsolt, ujjongott örömeiben és a gyógyszer-tár-felügyelő hangosan kiáltott a pincérre, hogy hozzon sört.

— Nem sört — kiáltott a tanító, — hanem bort! A zsidók szombatjaikat és ünnepeiket borral tisztelik meg. Ugy akarunk mi is a bornál szövetkezni az összes zsidók kiirtására.

— Beleegyezem! — kiáltott a vámhivatalnok — én készen vagyok.

— En is — tette hozzá a gyógyszer-tár-felügyelő — közre akarok működni a zsidók, öreg asszonyaik és gyermekeik kiirtásában, de nem a zsidó leányokéban. Hisz ezek mind igen szépek, indítványozom tehát, hogy kiméljük meg őket.

A bort felhordották, ismét csókolkoztak és minden pohár bor kiürítése után újra kitört az újjongás.

Fressendorf úr, aki zsidó hitelezője elől a szomszéd-szobába rejtőzött, halkán kinyitotta az ajtót és intett a vendéglősnek.

— Kik az ivótársak? — kérdezte. — Tehát rokongondolkodásuak, — mondta, midőn a vendéglős neveiket megmondta neki és az asztalhoz ment. — Uraim, engedjék meg, hogy bemutakozzam Önöknek. Nevem Fressendorf — és anélkül, hogy bevárta volna a feleletet, az egész társaságnak bort adatott.

— Sokáig éljen Fressendorf úr! — kiáltott Bogdán Stanislaw; mindnyájan ismételték a kívánságot és koccintottak a nemes adakozóval.

— A napokban — szölt ez utóbbi — a fővárosban voltam, hol alkalmam nyilott Gratianu titkos tanácsossal, a minister egyik rokonával beszélni. Társaságunkban még néhány előkelő úr volt és mindnyájan csodálkoztak azon, hogy az antiszemitizmus tartományunkban még nem vert gyökeret. Felvilágosítottam őket, hogy tévednek, mi mindnyájan antiszemiták vagyunk, csak még nem szervezkedtünk.

— Helyes — mondta a tanító. — Ennél fogva azt javasolom, hogy mi, habár számra nézve nagyon kevesen vagyunk itt összegyűlve, azonnal szervezkedjünk, mint antiszemiták.

— Éljen szövetségünk! — kiáltották mindnyájan és kihörpintették poharaikat.

— Gratianu, titkos tanácsos — mondta Fressendorf úr — velem bizalmasan közölte, hogy új törvényt fognak előterjeszteni, amely a zsidó asszonyokat kizárja a születésnőiskolából.

— Helyes, helyes! — kiáltották a tanító és a vámhivatalnok és ittak a titkos-tanácsos egészségére, miközben csodálkozva néztek a gyógyszer-tár-felügyelőre, aki nem tartott velők.

— Amint már mondtam, — mentegetődzött ez utóbbi — nem akarok kivételes törvényeket a zsidó asszonyok részére.

— Badarság! zsémbelt a vámhivatalnok. Még a zsidó asszonyok részére is kivételes törvények kellenek; azaz, hogy keresztelkedjenek ki.

— Igen helyes, bizonyította Fressendorf. Aki a zsidó népet kiakarja irtani és az asszonyokat megkímélni, annak fáradozása hiábavaló. Én ezt Önöknek befogom bizonyítani a történelemből és remélem, hogy tanító urunk is igazat fog nekem adni. Ki lopta el Lábánnak a bálványait? Leánya, Ráchel, aki Jákobbal való egybekelése után a zsidó vallásra tért át.

— Igaza van — bizonyította Bogdán Stanislaw.

— Ki ölte meg Sziszrát? Jáhel, zsidó asszony. Ki fejezte le Holofernest? Egy zsidó boszorkány, Judit.

— Igaz, igaz! kiáltották a többiek.

— Ki juttatta Hámánt az akasztófára? Eszter. Ki vitte azt keresztül, hogy Nagy Kázmér minden nemes ellenzése dacára, a zsidóknak Lengyelországban különös kiváltságokat engedményezett? Második Eszter.

(Folytatása következik.)

Pályázatok.

Alap orthodox izr. hitközség kántori állásra, mely 676 korona., azaz hatszázhetvenhat korona évi készpénz fizetéssel, továbbá lakás, házikert és mellékjövedelemmel van ellátva, pályázatot hirdet. A pályázótól megkivántatik, hogy sochet ubodek vekoreh legyen, öt vagy hat gyermek tanítási képességgel bíró előnyben részesül. Az állás 1906. május hó 1-én betöltendő. Pályázni szándékozók képesítésükről, vallásos életmódjukról, eddigi működésükről és családi körülményeiről tanuskodó bizonyítványokat magával hozhatja, utiköltség csakis a megválasztottnak térítetik meg. Alap, 1906. március hó 6. **Brick Jakab**, elnök.

A pacséri izr. hitközségnél kántori állás megüresedett, mely heti 11 korona fizetés, szabad lakás és szokásos mellékjövedelemmel van egybekötve. Pályázók fölkéretnek, családi állapotukat, korukat, eddigi működésüket alólírott elnökséghez beküldeni. Az állás május 1-ére elfoglalandó, úti költségre csak a megválasztott tarthat igényt. Pacsér, 1906. március 6. **Az elnökség.**

A csonoplyai izr. hitközségnél üresedésben levő előimádkozói, sochet ubodek vekoreh állásra pályázatot hirdettek. Javadalmazás (13) tizenhárom korona hetenként és szabad lakás. Azon magyar honosok, kik ezen állást elnyerni óhajtják és akik három elismert rabbtól bizonyítványt képesek felmutatni, bizonyítványmásolatokat és családi állapotukat feltüntető okmányait 1906. évi április hó 1-ig küldjék be. Próbaelődásra csak a meghívottak jelenhetnek meg, utiköltség pedig csak a megválasztottnak térítetik vissza. Csonoplyán, 1906. évi március hó. **Schreier Sándor**, hitközségi elnök.

A tapolcai izr. congr. hitközség ezennel pályázatot hirdet a hitközségi és ק"ח szolgálattal egybekötött ש"מ"ש állásra. Évi fizetés a hitközség részéről 720 korona, ק"ח részéről 300 kor. és a szokásos stóla-illeték. Pályázóktól megkivántatik, hogy jó előimádkozó és ש"מ"ש legyenek. Kor és családi állapotot, vallásos erkölcsi életmódot föltüntető okmányokkal fölszerelt kérvények f. é. április 15-ig alulírotthoz benyújtandók. Az állás f. é. május 15-én elfoglalandó. Zala-Tapolca, 1906. március hó. **Dr. Fischer Gyula**, hitközségi elnök.

A ceglédi izr. hitközség előljárósága az üresedésben lévő főkántori állásra pályázatot hirdet. Az alkalmazandó főkántornak az évi törzsfizetése 2000 korona készpénz, 250 korona lakbér illetmény, vagy esetleg természetbeni lakás és a szokásos mellékjövedelmek. Zenei képzettség és hogy az alkalmazandó orgona kísérettel kart is vezetni tudjon, valamint a magyar nyelvnek tudása föltétlenül megkivántatik, aki egyszersmint sochet ubodek és kóreh, az előnyben részesül. Az állás f. é. május hó 15-én elfoglalandó. Az utazási és az átköltözködési költségeknek a megtérítésére csakis a megválasztott tarthat igényt, de ez is csak a hitközség előljárósága által méltányossági alapon megállapítandó összegben. Az eddigi működés, vallás-erkölcsi élet, családi állapot és a zenei képzettséget feltüntető bizonyítványok a hitközség elnökségének a címére intézendők. Próbaelőimádkozásra csakis meghívott bocsátatik. Cegléd, 1906. március hó 15. A ceglédi izr. hitközség előljárósága. **Beck Jakab**, elnök.

Felelős szerkesztő: **Strausz Ignác.** Főmunkatárs: **Dr. Spira Salamon.**

TELEFON 239. SZ.

TELEFON 239. SZ.

STAMBERGER MÁRKUS

KÖNYV-, PAPIRKERESKEDÉSE ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
MISKOLC, KIRÁLY-UTCA 48. SZÁM.

Ajánlom nagy raktáramat gazdasági és kereskedelmi jegyzőkönyvekben, valamint- író és rajzszerkeben.

Mindennemű nyomtatványok csinos és izléses kiállításban, jutányos árak mellett készítettnek.

Dúsan felszerelt raktár izr. rituális cikkekben. Imakönyvek elefántcsont-, bőr- és díszkötésben, magyar, német vagy héber fordításban

Valódi svájci-selyem és legfinomabb gyapju taliszok, valamint hozzávaló arany és ezüst-paszomány.

Megrendelések pontosan eszközöltetnek, nagyobb rendelmények bérmentve küldetnek, meg nem felelő áru visszavéttetik és az összeg viszatérítetik.

Teljes tisztelettel:

STAMBERGER MÁRKUS,
Miskolc, Király-utca 48. sz.

Pesti Hazai Sorsjegyek

legjutányosabban,
esetleg részletfizetés
mellett kaphatók:

a **MISKOLCI NÉPBANK**
RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL.

Arany- és ezüstneműek, ékszerek

és **zsebórák** a legdúsabb választékban

ROSE DEZSŐ ékszerésznél

~ Debrecen, Piac-útca 55. szám. ~

(Hungária kávéház mellett.)

Legremekebb kivitel.

Legolcsóbb árszabás.

Szolid kiszolgálás.

Hölgyek figyelmébe.

Értesítem a n. é. úri hölgyközönséget, hogy a legilletékesebben megállapított őszi és téli toalettek formáit és készítését megismertem. Különösen szem előtt tartva az egészség megvédését, ezen az eddigiektől teljesen eltérő, kiválóan praktikus

új modellek készítését

mellfűző termemben saját vezetésem alatt megkezdtem és az eredeti párisi és angol facon szerinti, legérzékenyebb alakhoz és megfelelő egészségi fűzők nálam kaphatók és próbálhatók. Mindezen **fűzőkészítményeimnek** kiváló és elismert előnye, hogy viseletük **igen hasznos, míg ellenben a gyárilag vagy szakértelem nélkül készített fűzők a női szervezetre rendkívül károsak.**

15 évi üzleti praxisom alatt az ország különböző részeiből hoztam érkezett t. rendelői és orvosi elismerő nyilatkozatokat tartalmazandó képes árjegyzékemet kívánatra bérmentve megküldöm. Saját készítményű fűzőimből állandóan dús raktárt tartok.

Tisztításokat és javításokat a legolcsóbban vállalom.

Teljes tisztelettel

GOLDSTEIN KAROLIN mellfűző-gy. ára,
Debrecen, Piac-utca 42. szám.

Csak azon készítményeim valódiak, melyek az itt látható védjeggyel vannak ellátva

Karánsebesi Rácz Jenő

„Arany szarvas”-hoz címzett **gyógyszertárában**
Miskolcson

kaphatók a 1889. év óta közkeveltségnek örvendő alatt elősorolt saját készítményei:

- Iris virág arozkenőcs.** Számos hölgy áldja jó hatását — szeplő és májfolt ellen, arc- és kézbornek selyem puhaságot ad — teljesen ártalmatlan szer, az arcot a redőktől késő korig megóvjá, egy tégely ára **1 kor.** — Hozzá **Iris balzsam szappan** 1 db. ára **70 fill.** — Hozzá **Vénus arozpor** fehér, rózsá és krém színekben 1 kis doboz **90 fill.**, nagy **1 kor. 60 fill.**
- Pyrethro Salicyl száj-essentia** néhány cseppel egyszer szájöblögető vízbe, kellemes szájízű kölcsönöz, a fogak romlását gátolja és a ogínyt erősíti, — 1 kis üveg **70 fillér**, 1 nagy üveg **1 korona 20 fillér.** — Hozzá **(Pyrethro) növény fogpor**, mely a fogakat desinfectálja és fehérre takarítja. — Oly esetekben, hol ezen szájszereimet nem használták és fogfájás van, ajánlatik a kitűnő hatású **(Pyrethro) szelvozi fogosepp.** 1 üveg ára **50 fillér.**
- Hajerősítő (balzsam) essentia.** Dr. Haber híres bécsi egyetemi tanár előírása szerint készítve, a hajhullást és fejbőrkorpa-sodást meggátolja, valamint egyéb fejbőrbetegségtől megóv és kellemes illatánál fogva szivesen alkalmaztatik. 1 üveg ára **1 korona 20 fillér.**

- K. Rácz Jenő keleti „Balzsam hajszpadrója”** soha meg nem keményedő és meg nem avasodó, zsirmentes balzsamokból készítve, igen kellemes illatu, minden hajszszinhez alkalmazhat. 1 kis doboz ára **30 fillér**, 1 nagy doboz **50 fillér.**
- Cannabin** (tyukszembalzsam), biztos hatású és legkényelmesebben alkalmazható szer a tyukszemek és bőrkeményedések és sömörögök kiirtására. 1 üveg ára **70 fillér.**

Forgalomban van és közneveltségével használják: a

Lábizzadás ellen Salicyl Dermassant-por. 1 doboz ára **1 K**

8. Rüh (rühátka ellen) Naphthol kenőcs. 1 kis tégely **1 kor.** nagy **3 korona.** — Hozzá **Naphthol szappan** 1 darab **1 kor**

Migrain, főfájás, nátha ellen bedörzsölő és szagoló szer. — **Jasmin aether** 1 üveg **80 fillér.**

Köszvény ellen folyadék Tengeri köszvényolaj, 1 üveg ár **1 K**

Fagyás ellen Északi Dr. Kepes fagykenőcs. 1 tégely **1 kor.**

Hajfestésre Orientin 2 üveg **3 kor.** Világos színre 1 üveg **2 kor.**

Ugy az elősorolt, mint egyéb készítményeimhez utasítás mellékelve van; kívánatra részletes árjegyzék utasításokkal megküldetik. Csak azon készítmények valódiak, melyek fenti védjeggyel vannak ellátva. A drága külföldi hasonozereket ugy mennyiségileg, mint minőségileg — és olcsóságukkal felülmúlják; úgy, hogy általános házi szerek gyanánt legjobban alkalmazhatók.

Főraktár: Budapest TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertára.

Czélserűség kedvéért 2 koronán aluli megrendeléseknél, kéretik a szer árán kívül postai portóköltségek fedezésére még 6 fillért a megrendeléssel egyidejűleg beküldeni.

DEUTSCH JÓZSEF MISKOLC
כשר CUKRÁSZDA כשר

Minden időben friss sütemények. — Theasütemények a legfinomabb kivitelben. — Mézes torta különlegesség.
 — Postai megrendelések pontosan eszközöltetnek. —

Felsőmagyarország legnagyobb borkereskedése
Friedmann Simon Fia

alapítattott 1858. Miskolcon. Telefon 7.

Elismert megbízható bor bevásárlási forrás ó és új homoki, hegyi borokban

כשר של פסח

32 koronától kezdve hektoliterenként kölcsönhor-dókban, helyt Miskolc. Állandó raktár hegy-aljai szamorodni és aszú borokból. Hechscher elismert orthodox rabbiktól.

Mirdetések jutányos árban felvétetnek a kiadóhivatalban.

SPIRO SÁMUEL

bornagykereskedése Miskolc,

Szentpéteri-kapu 3. szám.

Ajánlja elsőrendű כשר של פסח magyar hegyi borait a legolcsóbb árak mellett.

Kivánatra hechscherrel szolgálók.

A hölgyközönség szíves figyelmébe ajánlom

== báli ujdonságaimat, ==

melyekből nagy választékot nyújtok a t. vevő közönség rendelkezésére.

Különös figyelmet érdemel egy új báli cikk:

„RÁDIUM“

amiből óriási színválasztékot tartok.

Teljes tisztelettel:

RADÓ ARTUR Miskolc Széchenyi-utca 31.

Borotválkozás helyett
 kiválóan alkalmas a Dr. SIEMENS R.
 O fuldai gyógyszerész által készített: O

„Enthaarungs Pulver“

Teljesen ártalmatlan, nem éget, nincs kellemetlen szaga
 Egy doboz ára 1 kor. 30 fillér.

! Legcélszerűbb 1 kor. 70 fillért utalványon bekülden, melynek ellenében ajánlva és bérmentesen kapja a megrendelő. !

OO

Kitűnő hatású és olcsó a BARUCH-féle
„Folyékony biro-glycerin

szappan.“

Jó illatu, — kitűnően habzó, — lugmentes.
 Egy üveg ára 1 korona.

Főszékhely Ausztria és Magyarország részére:

BARUCH GYULA

OROSZLÁN GYÓGYSZERTÁR

MISKOLCON.

MIÉRT **SCHWEITZER** varrógépek?

ALFA kerékpárok? mert

ELSŐK AZ ELSŐK KÖZÖTT IS

legjobb anyag, legkisebb szerkezet, legnagyobb tartósság és legkönnyebb járással bírnak.

Valódi csak ezen védjegyek!

ALFA B S

SCHWEITZER TESTVÉREK

Felsőmagyarországi főraktár: Széchenyi-utca 18. Miskolcon.

Ugyanott mindenféle varrógép-alkatrészek és javítások legelőnyösebben beszerezhetők.

TESSEK ARÉNYZEKET KÉRNI!

Mintagyűjtemény és részletes felvilágosítás ingyen és bérmentve.

Pazar szép? Érdekes és tiszta? csak **Gelatine-reklám** lehet!

- Gelatine dobozok mindentféle csomagolási célra?
- Gelatine cím-reklámkártyák és névjegyek?
- Gelatine adjusztálási különlegességek?
- Gelatine vignetták, lampionok és ablakdíszek?

KÖNIG HENRIK

reklám és ügynökségi irodájában

Budapest, VIII. Madách-utca 30. szám.

Mindentféle eladás és vételeket utólagos honorárium mellett a leg gondosabban eszközölök.

Zsidónak késsel tilos a borotválkozás!

A borotvakést teljesen helyettesíti a világhírű
„RASOL“! késnélküli borotválópor!

Mófehér! Teljesen szagtalan! Semmit nem éget!

Ára 1 kgr. (30-szori borotválkozáshoz) helyben Kor. 2.40.
 Vidékre Kor. 3.— előleges beküldése mellett küldetik.
 (Utánvétellel 20 fillérrel drágább.)

Egyedüli készítő: **„Rasol“ Vegyipar Vállalat**
Budapest, VI. Váci-körút 55.

Főraktár **ifj. Grünfeld Samu**
 Miskolcon: **cégnél. — Széchenyi-utca 80. szám. (Rác-palota).**

STANDARD ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Alapított Edindurgban, Angolhon. Alapított 1825.
 Magyarországi fiók: 1825.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. (Standard-palota.)

Évi bevétel több mint	83.600.000 korona
Kiutalt nyereségrészek	170.000.000 „
Vagyon több mint	266.000.000 „
Halálesetek folytán kifizetve több mint	550.000.000 „

A „STANDARD“ kötvényeinek nevezetesebb előnyei:
 Késztelen biztonság. — Alacsony díjak. — Szabad világkötvények. — Kötvények érvénybentartása díjfizetések elmulasztásánál. — Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. — Megtámadhatatlanság. — Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után. — Szabad háboru-biztosítás népfelkelők részére. **Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.**

Főigynökség Miskolcon: Kossuth-utca 1. szám.

ALAPÍTTATOTT 1874-BEN.

EDELSZTEIN HERMAN
 sírkőraktára és kőfaragó üzlete
MISKOLC.

Iroda és főüzlet ZSOLCAI-KAPU 16. Kőfaragótelep és raktár ZSOLCAI-KAPU 34.

ראבשטיין-לאונר

A legjobb bevásárlási forrás síremlékekre, mindenféle bel- és külföldi márvány és gránit fajokból, úgyszintén természetes kövekből.

ψ ψ

Sírkerítések kő- és vasrácozattal.

ψ ψ

Kiváló szép munka.

ψ ψ

Óriási nagy raktár.

ψ ψ

Feltűnő olcsó gyári árak.

Klein és Ludvig könyvnyomdája Miskolcon.

NAGY ADOLF
 rövid-, uri, női divat- és kézimunka-áru üzlete
Miskolc, Széchenyi-utca 101-ik szám.

Állandó nagy raktár ruhadiszekben; csipkék, szallagok, zsinordiszek és bársonyok; mindennemű női szabókellékek; valódi schweici himzések; kötött, szövött, glaçé és bőrkeztük; úri és női fehérneműek és harisnyák; napernyők és övek; valódi francia szabású fűzők; női blousok és jouponok, gyermekruhácskák, köpenyek és jaquettekben. Himzőselymek minden színárnyalatban.

Dr. Egri Miksa Bejáró és bennlakó betegek részére.
szanatóriuma és Kényelmes szobák;
vízgyógyintézete vízgyógyeljárások;
Miskolcon. szénsavas fürdők (nauheimi kúra); szárazhőlég készülék

villan gyógymódok. — Állandó orvosi felügyelet. Kitűnő, igen olcsó ellátás. Kívánatra prospektus. Kívánatra rituális ételmezés, a tőzsomszédságban levő Chevra-Kadisa kórház kitűnő konyhájából.

Első miskolci
ruggyanta-bélyegzőgyár
 ROTH S. MISKOLC,
 Széchenyi-utca 80. sz. (Rác-palota)

Készít mindennemű ruggyanta- és rézbélyegzőket, összerakható kézi-nyomdákat, plomba fogókat stb. a legizlésebb kivitelben, a legolcsóbb árak mellett.

Rendelések 6 óra alatt eszközöltetnek.

Hivatkozva e hirdetésre,
10% engedmény.

J. Millerfeld-Warog
 Készül bármilyen aláírás után. Rabbiknak, anyakönyvvezetőknek, hitk. jegyzőknek, tanítóknak nagyon célszerű és hasznos.

Telephon 132.

Telephon 132

ROSENBERG GYULA
 női divat, vászon, kelengye és szőnyegárúháza
Miskolcon és Ungvárt.

Szabott ár! — Készízetés mellett 5% engedmény!

Teljes menyasszonyi kelengyék, angol és francia ruha-**Lyoni selymek.** Futó és szalon szőnyegek, függönyök, ágy- és asztalterítők, paplanok és matracok gyári raktára.

Kizárólagos főraktára a „WEIN KÁROLY és TÁRSAI“ szepességi vászon és terítékek gyártmányainak